

Николюк Л.С.,

курсант4 курсу ННІ № 1 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: **Павловська А.А.,** старший викладач кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

Порівняльна характеристика умовно-дострокового звільнення від відбування покарання у законодавстві закордонних країн та України

Аналіз законодавств не тільки України, а й зарубіжних країн свідчить, що їх визначальною рисою на сьогодні є гуманізація кримінально-правової репресії. Все частіше проявляються зміни у вигляді зменшення кількості обвинувальних вироків, пов'язаних із призначенням покарання у виді позбавлення волі на певний строк, до покращення правового статусу засуджених тощо. У **Франції** питання умовно-дострокового звільнення врегульовані Кримінальним кодексом (КК) [1] та Кримінально-процесуальним кодексом (КПК) [2]. Формальною підставою цього виду звільнення є відбуття засудженим не менше половини строку позбавлення волі; для рецидивістів строк реального відбування покарання становить 2/3 строку; для осіб, які відбувають покарання у виді довічного позбавлення волі, – відбуття не менше 15 років. Матеріальна підстава умовно-дострокового звільнення – це встановлення факту, що є достатні докази позитивної поведінки засудженого та серйозні підстави розраховувати на повернення його до нормального життя у суспільстві. Відповідно до ст. 731 УПК Франції, надання умовно-дострокового звільнення від відбування покарання може супроводжуватись «особливими умовами», а також «заходами впливу та контролю», які мають на меті полегшення повернення до нормального життя у суспільстві особи, яка звільняється. Такі заходи здійснюються під головуванням судді з виконання покарань, комітету з пробації та сприяння засудженим, а також за участю патронажних організацій. Тривалість таких заходів не може бути меншою, ніж невідбута частина покарання, та може перевищувати невідбутий строк покарання не більше ніж на один рік. У разі нового засудження, явної недостойної поведінки, порушення умов чи непокори заходам сприяння умовно-дострокового звільнення відміняється міністром юстиції, а засуджений повинен відбутися частину строку покарання, що залишилась. Відповідно до ст.ст. 132-44, 132-45 КК Франції, на умовно-достроково звільненого можуть бути покладені такі обов'язки: не змінювати без повідомлення до служби патронату та сприяння звільненим постійного місця проживання, роботи, навчання; постійно проживати у певному місці; не відвідувати певні місця (бари, трактири, ресторани); утримуватися від спілкування із визначеними судом особами (наприклад, із потерпілими, співучасниками вчиненого злочину); не брати участі у парі, у тоталізаторі; не керувати транспортним засобом; пройти курс лікування від алкоголізму, наркоманії, токсикоманії або венеричного захворювання; влаштуватися на роботу або навчання у визначений судом строк; надавати матеріальну допомогу родині у межах своїх можливостей; виконувати обов'язки щодо допомоги утриманцям; сплатити грошову суму до казни; не займатися професійною діяльністю, якщо з нею було пов'язане вчинення злочину; відшкодувати завдані злочином збитки у межах своїх матеріальних можливостей, навіть якщо немає рішення суду щодо цивільного позову. У **Федеративній Республіці Німеччина** питання умовно-дострокового звільнення регулюються Кримінальним кодексом [3]. Формальною підставою застосування умовно-дострокового звільнення є відбуття не менше 2/3 строку позбавлення волі. У деяких випадках суд може звільнити достроково і після відбуття 1/2 строку, якщо особа засуджена вперше або якщо строк покарання не перевищує 2 роки позбавлення волі, або якщо існують особливі обставини, що характеризують засудженого і вчинений злочин. Засудженому до довічного позбавлення волі необхідно відбутися 15 років покарання. Матеріальна підстава полягає у тому, що застосовувати умовно-дострокове звільнення можна, якщо є підстави відповідально судити, що особа в умовах волі не скоїть нового злочинного діяння. Цікаво, що надання умовно-дострокового звільнення можливе лише за згоди засудженого. Умовно-достроково звільненому встановлюється іспитовий строк у межах невідбутої частини строку покарання. Для здійснення контролю за звільненим використовують професійну службу пробації разом із добровільними представниками громадськості, які безкоштовно здійснюють нагляд за такими особами та надають допомогу у їх ресоціалізації.

В **Україні** виконання призначеного покарання є доцільним тільки за тієї умови, що ним досягається поставлена в законі мета: крім карі ще і виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів. Якщо ця мета може бути досягнута ще до закінчення призначеного судом строку покарання, то в подальшому його виконання відпадає необхідність. З огляду на це, закон передбачає можливість застосування судом умовно-дострокового звільнення від відбування покарання. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання являє собою звільнення засудженого від подальшого відбування покарання за таких умов: 1) особа відбуває основне покарання у виді виправних робіт, службових обмежень для військовослужбовців, обмеження волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців або позбавлення волі; 2) засуджений своєю сумлінною поведінкою і ставленням до праці довів своє виправлення; 3) він фактично відбув встановлену ч. 3 ст. 81 [4] частину призначеного судом покарання.

Таким чином, умовно-дострокове звільнення – це звільнення з місця позбавлення волі до закінчення максимального строку покарання, встановленого вирокіом суду, щоб звільнений впродовж певного періоду часу незаперечно дотримувався конкретних умов (Parole). Проведений аналіз свідчить, що загальним для законодавств всіх закордонних країн є наявність дієвого механізму здійснення контролю за поведінкою осіб, які знаходяться на волі у порядку умовно-дострокового звільнення, а також практика накладання на засудженого різних правообмежень (у різних країнах вони мають різні назви: у Франції – це заходи сприяння та нагляду, у ФРН – вказівки, в Україні – умови умовно-дострокового звільнення).

Список використаних джерел

1. Новый уголовный кодекс Франции / науч. ред и пер. с франц. Н. Ф. Кузнецова, Э. Ф. Побегайло. – М. : Юридический колледж МГУ, 1993. – 212 с.
2. Code de procedure penale. – Paris : Librairie Dalloz, 1963. – 279 p.

3. Уголовный кодекс ФедеративнойРеспубликиГермания / науч. ред. и вступ. ст. Ф. А. Шестакова ; предисл. Г.-Г. Йешке ; пер. с нем. Н. С. Рачковой. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2003. – 524 с.
4. Кримінальний кодекс України. Прийнятий 5 квітня 2001р. // Відомості Верховної Ради України. - 2001 - №25-26 - Ст. 131.